

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 437/2024 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om företagarnas ställning i samband med det positiva kreditupplysningsregistret

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 437/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Vesa Kallio /cent m.fl.:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta i anknytning till de problem med det positiva kreditupplysningsregistret som förhindrar att företagare får kredit, och

vilka förbättringar ska göras i tillsynen av registeruppgifternas riktighet?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Utöver fysiska personers kreditupplysningar innehåller det positiva kreditupplysningsregistret även vissa inkomstuppgifter. I det positiva kreditupplysningsregistret registreras enligt 14 § 1 mom. i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister (739/2022) de i det inkomstregister som avses i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018) införda uppgifter som är nödvändiga vid beräkningen av en registrerads brutto- och nettoinkomster. Såväl det positiva kreditupplysningsregistret som inkomstdatasystemet baserar sig på utgångspunkten att de uppgifter som ingår i registret och som lämnas ut från registret är så aktuella som möjligt. Ur inkomstregistret fås för närvarande uppgifter om de vanligaste förvärvsinkomster som betalas till fysiska personer, och som utgörs av löner och arvoden samt pensionsinkomster och övriga förmåner. Dessa uppgifter täcker en betydande del av fysiska personers inkomstbildning. Som det framgår av det skriftliga spørgsmålet kan dock inte fysiska personers inkomstuppgifter till alla delar överföras från inkomstdatasystemet. De inkomster som saknas är till exempel inkomster av näringsverksamhet och jordbruksinkomster samt aktieinkomster, ränteinkomster och hyresinkomster. Detta har även beaktats i förarbetena till lagen. Om den som ansöker om kredit har sådana inkomster i en omfattning som påverkar betalningsförmågan, ska personen meddela uppgifterna om dem till kreditgivarna. (RP 22/2022 rd, s. 62) Om en enskild näringsidkare däremot har löneinkomster, överförs uppgifter om dem till det positiva kreditupplysningsregistret och löneinkomsterna visas i detta fall även i kreditupplysningsrapporten.

Enligt 7 kap. 14 § och 7 a kap. 11 § i konsumentskyddslagen (38/1978) ska konsumentens kreditvärdighet bedömas, och bedömningen ska grundas på tillräckliga

kreditupplysningsregisteruppgifter och andra uppgifter om konsumentens inkomster och övriga ekonomiska förhållanden. Det positiva kreditupplysningsregistret är endast en källa som används vid bedömning av kreditvärdigheten, och det är inte avsett att vara en uttömmande uppgiftskälla. I motiveringarna till 7 kap. 14 § i lagen konstateras att till den del som bedömningen av kreditvärdigheten består av utredning av inkomster och uppgifter om andra krediter, är det i regel tillräckligt att uppgifterna kontrolleras i det positiva kreditupplysningsregistret. Enligt motiveringarna blir man dock i vissa fall tvungen att förlita sig på andra uppgiftskällor om uppgifterna inte framgår av det positiva kreditupplysningsregistret. (RP 22/2022 vp, s. 91) Särskilt kan det vara nödvändigt att inhämta uppgifter av den som ansöker om kredit. Det viktiga är att kreditgivarna är medvetna om skyldigheterna enligt konsumentskyddslagen i dessa situationer samt om till vilka delar en utredning av inkomstuppgifter kan förutsätta användning även av andra uppgifter utöver kreditupplysningsrapporten. Vad gäller detta kunde man försöka förbättra situationen utan lagstiftningsåtgärder till exempel genom tillräckliga anvisningar från myndigheterna.

Det vore svårt att på kort sikt genomföra ett sådant tekniskt utvecklingsarbete i det positiva kreditupplysningsregistret som skulle göra det möjligt att i registret inkludera uppgifter om inkomst erhållen från företagsverksamhet. Tills vidare finns ingen tillgänglig uppgiftskälla som denna typ av aktuell information kan överföras från. Till exempel är uppgifterna om inkomst från enskilda näringsidkares och lantbruksföretags företagsverksamhet i den senast verkställda beskattningen inte aktuella. Dessutom är syftet bakom de ovan nämnda bestämmelserna i konsumentskyddslagen att bedömningen av en konsuments kreditvärdighet ska basera sig på användning av så aktuella uppgifter som möjligt.

Uppgifterna gällande krediter i det positiva kreditupplysningsregister gäller till alla delar fysiska personer, och uppgifterna är samtidigt sådana personuppgifter som avses i dataskyddslagstiftningen. Kravet gällande personuppgifters korrekthet baserar sig när det gäller det positiva kreditupplysningsregistret på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 (den allmänna dataskyddsförordningen). Enligt den allmänna dataskyddsförordningen är den personuppgiftsansvarige bland annat skyldig att sörja för att de personuppgifter som behandlas är korrekta och om nödvändigt uppdaterade. Den personuppgiftsansvarige måste även vidta alla rimliga åtgärder för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål.

Det positiva kreditupplysningsregistret är ett system som baserar sig på anmälningar från kreditgivare. Detta innebär att den personuppgiftsansvarige vanligen inte kan rätta uppgifter utan åtgärder från kreditgivaren. Det att Inkomstregisterheten och delvis också Skatteförvaltningen ansvarar för att behandlingen av personuppgifter som behandlas i det positiva kreditupplysningsregistret till alla delar är lagenlig, fråntar dock inte till exempel kreditgivarna deras ansvar i egenskap av personuppgiftsansvariga för sina egna register för att de uppgifter som utlämnas till det positiva kreditupplysningsregistret är korrekta. I detta ansvar ingår också enligt

artikel 19 i den allmänna dataskyddsförordningen ansvaret för att vid behov till exempel utan dröjsmål rätta eventuella fel som uppdagats i de utlämnade uppgifterna. Inkomstregisterenheten ska för sin del på det sätt som anges i artikel 5.1d i den allmänna dataskyddsförordningen se till att uppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål i det positiva kreditupplysningsregistret. (RP 22/2022 rd, s. 51) Enligt 20 § 2 mom. i lagen om ett positivt kreditupplysningsregister förutsätts dessutom att kreditgivarna ska anmäla ändringar av sådana uppgifter som omfattas av anmälningsplikten till registret, till exempel ändringar av kreditränta. Utöver bestämmelserna i konsumentskyddslagen, den allmänna dataskyddsförordningen och lagen om ett positivt kreditupplysningsregister tillämpas till vissa delar även bestämmelserna i kreditupplysningslagen (527/2007) på behandlingen av kredituppgifter i registret. Av kreditupplysningslagen följer särskilt krav gällande god kreditupplysningssed, och dessa krav gäller alla parter som behandlar kreditupplysningar.

En avsikt med lagen om ett positivt kreditupplysningsregister har varit att säkerställa att en kreditgivare som hämtar en kreditupplysningsrapport ur registret får information om eventuella fel i de utlämnade uppgifterna. Den allmänna dataskyddsförordningen förutsätter att den registrerade kan begära begränsning av behandling av uppgifter som rör den registrerade, om den registrerade till exempel bestrider uppgifternas korrekthet. Av kreditupplysningsrapporten framgår i detta fall den registrerades begäran, så att den kreditgivare som tar emot rapporten på ett ändamålsenligt sätt kan beakta att korrektheten hos vissa av uppgifterna i rapporten har bestridits. (22 § 2 mom. 12 punkten)

Tillsynen över att ovan nämnda lagar iakttas är redan nu omfattande. Tillsynen över att kreditgivarnas anmälningsplikt i anknytning till det positiva kreditupplysningsregistret iakttas görs i enlighet med lagen om ett positivt kreditupplysningsregister. Tillsynen över skyldigheterna gällande bedömning av en konsuments kreditvärdighet baserar sig på konsumentskyddslagen. Den allmänna tillsynen över behandlingen av personuppgifter och kreditupplysningar ankommer på dataombudsmannen. Dataombudsmannen kan också till exempel utfärda ett föreläggande om korrigering av en felaktig uppgift som registrerats i det positiva kreditupplysningsregistret eller kreditgivarens register. Den registrerades rättigheter och rättsmedel baserar sig även på dessa författningar, vilka kompletteras av de rättigheter som baserar sig på konsumentskyddslagen, lagen om ett positivt kreditupplysningsregister och kreditupplysningslagen.

Vid justitieministeriet pågår för närvarande ett projekt för ändring av konsumentskyddslagen där det nya direktivet om konsumentkreditavtal genomförs (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2225). Direktivet innehåller bland annat mer detaljerade bestämmelser om bedömning av kreditvärdighet, till exempel om konsumentens rättigheter i situationer där automatisk behandling av personuppgifter hänför sig till bedömningen av kreditvärdighet. Vid justitieministeriet planeras dessutom en efterhandsbedömning av lagen om ett positivt kreditupplysningsregister. Avsikten är att bedömningen ska göras inom fyra år från det att registret har införts för konsumentkrediter. Syftet är att bedöma särskilt lagens funktion och

konsekvenser. I samband med denna efterhandsbedömning är det också möjligt att mer detaljerat bedöma till exempel behoven av att utveckla registret. Ifall det anses nödvändigt att utveckla datainnehållet i det positiva kreditupplysningsregistret så att det även inkluderar uppgifter om inkomster från företagsverksamhet, krävs en grundlig bedömning av de tillgängliga källorna, eventuellt ändringar åtminstone i lagen om inkomstdatasystemet samt tilläggsfinansiering. I samband med efterhandsbedömningen är det också möjligt att granska huruvida tillsynsmyndigheternas tillgängliga medel är tillräckliga.

Helsingfors 9.12.2024

Justitieminister Leena Meri